

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Friderici Iacobi Beyschlagii, Gymnasii, quod Halæ Suevorum est, Adiuncti, & ad ædem S. Mich. Archangeli Catechetæ extraordinarii, Sylloge Variorum Opusculorum

(Programmatvm, Orationvm, Epistolarvm, Poematvm, Dissertationvm, Aliarvmqve Observationvm ...)

Fascicvlos I.II.III.IV.V. Ab Annis MDCC.XXVII.M.DCC.XXVIII.M.DCC.XXIX. Editos, Complexvs. Cvm Indice Triplici.

Beyschlag, Friedrich Jakob

Halae Suevorum, M.DCC.XXIX

III. Meditatio De Incremento Physices Per Medicos Facto, Qva Medico De Eadem Scientia Optime Merito Viro Magnifico Excellentissimo Atqve Experientissimo Dn Ioanni Iacobo Baiero [...]

urn:nbn:de:gbv:45:1-16134

III.
MEDITATIO
DE
INCREMENTO PHYSICES PER
MEDICOS FACTO,

QVA
MEDICO DE EADEM SCIENTIA OPTI-
ME MERITO VIRO MAGNIFICO EX-
CELLENTISSIMO ATQVE EXPERIENTISSIMO

DN. IOANNI IACOBO
BAIERO

PHILOS. ET MED. DOCTORI
PRAX. BOTAN. ET CHIMIAE PROFESSORI
PVBLICO ORDINIS SVI SENIORI PHYSICO NORIMB.
ET POLIATRO ALTORF. NEC NON ACAD.

IMPER. NAT. CVR. COLLEGAE

SPONSO

Cum Virgine Sexus Sui Virtutibus Ornatissima

SOPHIA MAGDALENA
SCHOENERIA

SPONSA

NVPTIAS SECUNDAS CELEBRANTI

INTER PIA VOTA GRATVLATVR

M. SIGISMVNDVS IACOBVS APINVS,

DESIGNATVS

ALVMN. NOR. ET OECONOM.

INSPECTOR.

VIR

Vir Magnifice atque Experientissime.

EXsolvo hodie & ego inter eos, qui nuptias secundas Tibi vere secundas esse cupiunt, officium, quod præter affinitatis vinculum multis amoris Tui documentis obstrictus, iam dudum præstare laboravi. In eo autem dum versari animus est, non incommodum fore putavi, si hoc ipso die sacro nuptiali pias inter preces faustasque acclamationes in lucem ederem meditationes meas, *DE INCREMENTO PHYSICES PER MEDICOS FACTO*, diu mecum susceptas. Nam & Te, Vir Experientissime, tam nobilissimæ disciplinæ Amplificatorem solertissimum omnes norunt & ex merito venerantur.

Mea enim sententia multum refert ad veram culturam Physices ea Historiæ Literariæ pars, qua, quid rerum naturalium periti in rerum contemplatione atque inventione earumque dispositione ad vitæ humanæ usum, perfecerint, monstratur. Sicuti autem in naturæ scrutinio duplici potissi-

tissimum ratione peccatur, vel sensibus nimium tribuendo, vel nimiam arguendi subtilitatem sectando; ita duplicem hunc errorem aliosque plures defectus detegit Historia Physica (a), quæ quomodo sit instituenda, & quos jamjam scriptores habuerit, docet MORHOFIVS (b), qui vero omnes ita eam tradidere, ut, vel quæ incrementa & decrementa a condito genere humano usque ad Aristotelem & nostra tempora passa fuerit hæc disciplina, vel qui duces ex antiquioribus & recentioribus sint eligendi, exponerent; quantopere vero illa hoc in seculo a multis, & quibus, sit restituta & aucta, altum silentium est.

Inter illos vero, qui singulare quid hac in scientia perficienda præstiterunt, non postremum sibi locum vindicant MEDICI, qui inventis suis præclaris scientiæ naturali novam quasi lucem reddiderunt, quam ideo BACONIS, HAMELII, BOYLEI, CARTESII, STURMII, aliorumque præstantissimorum virorum merita non sua laude

(a) Ut bene monet M. A. N. HÜBNER in diff. de Cultura Philos. natural. Halæ Magd. 1713.

(b) Polyhist. T. II. L. II. c. 2. p. m. 152.

laude sint defraudanda. Digna certe hæc esset materia, quæ fufius paulo exscribere-
tur, sed chartæ spatium iubet in *σκιαγραφία*
saltem tradere, quæ alia occasione proli-
xius enarrare, εἰάν ὁ Θεὸς θελήσῃ καὶ ζήσωμεν,
mecum constitui.

Cum autem Homo, utpote nobilissi-
mum Physices obiectum, sibi notissimus
esse debeat, naturam corporis humani ac-
curatius rimati sunt Philosophi, postea-
quam illis via quasi monstrata est per Ana-
tomix studium. Nolo nunc recensere, quæ
de HARVAEO, ASELLIO, BARTHOLINO,
GLISSONIO, MALPIGHIO, PEYERO, WAR-
THONO, SCHWAMMERDAMMIO, NEED-
HAMO, aliisque Medicis famigeratissimis
doctissime iam collegit S. R. BVDDEVS (c);
neque etiam inventionem microscopio-
rum, quæ maxime ad detegendam corpo-
ris humani structuram inserviebant, LVD-
SEPTALIO tribuam, cum alii DREBBELIO
vindicare malint; sed illud potius ex ad-
ductis concludam, ante horum celeberr-
morum virorum studium cognitionem
no-

(c) Capite I. Philos. theoreticæ præmissio. Conf.
PASCHIVS de Inventis - NovAntiquis.

nostram de nobismetipsis & animalibus
fuisse admodum mancā & imperfectā,
adeoque in plerisque antiquioribus com-
pendiis Physicis plane prætermittam. Ni-
hil ibi legimus de *structura animalium*, nihil
de *bombycis*, *insectorum*, *piscium*, *testaceorum*
natura, nihil de *plantis* &c. At enim vero,
si WILLUGHBEII, RAI, REDI, RONDELETTI,
BLASII, LYSTERI, HERMANNI, MORISONI,
TOVRNEFORTII, aliorumque Medicorum stu-
pendam industriam in describendis *variis* auc
unius generis animalibus, plantis, notisque
earum characteristicis indicandis paulo at-
tentius considerabimus, facile, quantum
Medicis debeamus, iudicabimus. Si porro
CORPORA PARTIALIA INANIMATA intueor,
quæ Physicus, quæ talis, præterire non de-
bet, v. g. *fossilia*, *salium varia genera*, *succos*
oleosos & *sulphureos sub terra reperiundos*, *lapi-*
des & *saxa*, certe & in horum natura dete-
genda, Medici ætatis nostræ nihil fecerunt
reliqui, ita, ut, quicquid solidi de his omni-
bus ad nostram hætenus pervenit notitiam,
id tantum non omne ex Medicorum ac-
curatori inspectione atque observatione ad
nos dimanasse, asserere non dubitem. Quid
dicam de QUALITATIBVS CORPORVM NAT.

INSENSIBILIBVS, quæ in sensus ipsos immediate non agunt, effectus tamen edunt in sensus incurrentes? Profecto neque ARISTOTELES neque SPERLINGIVS, neque alii antiquiores naturæ interpretes sibi & aliis satisfaciunt. Nesciunt quid dicant de *Rhabarbari vi purgante*, nesciunt quid sentiant de *Medicamentorum, Venenorum, Antidotorum facultatibus & operationibus*, & aliarum plurimum rerum ita sunt expertes, ut vel occultarum qualitatatum, h. e. talium, qualium ratio genuina sit inexplicabilis, appellatione ipsis venire soleant, vel aliis confictis, utcunque tamen speciosis vocabulis *Αντιπερσάσεως*, Sympathiæ & Antipathiæ ignorantia occultandæ potius velum, quam occultæ cuiusdam qualitatis necessarium tegumentum quærant. (d) At enim vero longe penitus in absconditos quasi naturæ recessus penetravit recentior ætas, posteaquam ARS CHIMICA per Medicos accuratius, quam olim fuit exulta. Testantur hoc varia Medicorum monumenta a IAC. MANGETTO (e) collecta, & insensibilium qualitatatum vim

(d) ut loquitur STVRMIVS, *Phys. Erot.* p. 129.

(e) in *Bibliotheca chimica curiosa*.

& operandi rationem non inexplicabilem esse, per singula medicamentorum genera pro eruditione sua egregie demonstravit illud Angliæ decus TH. WILLISIVS. (f) Quanto pere hodie consultum fuerit rei naturali per tota COLLEGIA instituta in GERMANIA, GAL-LIA, ITALIA, ANGLIA, DANIA, unde tot *obser-vationes* vel *menstruæ* vel *annuæ* olim prodi-erunt, & nunc prodeunt, nemo nisi rei lit-terariæ imperitus, negabit. Ex quibus o-mnibus, si quis Medicorum observationes ex aliis velit colligere, facile systema physi-cum confecerit. Rectissime etiam huc re-feruntur ITINERARIA nonnulla MEDICORVM præstantissima, v. g. RAVWOLFI, BELLONII, BROWNII, KAEMPFERI &c. in quibus dili-genter notarunt, quicquid rerum natura-lium apud omnes gentes observarunt, de quibus nos doceri interest. Facile intelligo, paucissima me hic attigisse, quæ Medicis hac in parte debemus. Illud tamen corollarii loco hic adiiciam: *inesse omnibus Medicorum scriptis, quod ad culturam Physices & nostros usus seponi possit.*

A a a 2

Hæc

(f) in aureo tractatu, quem Pharmaceuticen rationalem inscripsit.

Hæc vero omnia non ideo scripsi, quasi ad Tuam, VIR Magnifice, pervenirent notitiam, qui rei litterariæ peritissimus es; sed ut inde dicendi occasio mihi nasceretur de Tuis meritis in hoc studiorum genere amplissimis, quæ, etsi modestia Tua, si intacta relinquerem, facile mihi condonaret, filere tamen non potui, cum exteri de iis loquantur. Quanta enim in perscrutandis rebus naturalibus Tua sit cura atque curiositas laudabilis, satis abunde testatur *Oryctographia Norica*, qua de lapidibus, in agro Norico passim occurrentibus, erudite differis, accuratam lapidum divisionem, quam frustra hætenus omnes Physici quæsi-
runt, suppeditas, ultro duodecim varietates Lithoxylorum ostendis, & alia plura valde curiosa & utilia de lapidibus figuratis refers, & ita nodum Gordium, in sententia hætenus valde dubia, feliciter dissolvis. Nihil nunc dicam de varijs dissertationibus Academicis Tuo auspicio & consilio editis, regnum tum vegetabile tum minerale illustrantibus; nihil de singulari Tua peritia, quam in studio chimico quotidie Tuis Auditoribus comprobas, edisseram, sed Musei Tui, vario doctrinæ monimen-
torum

torum apparatu repleti, mentionem tribus, ut aiunt, verbis faciam. Conservas ibi ex omni fere terrarum tractu metalla & fossilia. Ostendis curiosis spectatoribus universalis diluvii rudera, omni exceptione maiora, varii generis insectorum, papilionum aliorumque animalium balsamo conditorum corpora ut viva producis, & hæc omnia naturali ordine nitidissime locata quotidie auges & confirmas. Multos certe peregrinantes hæc Tua solertia Altorium traxit, Tu vero nullum, quem Te & Tua vidisse poeniteret, dimisisti. Plura non addam. Scio enim Te nec laude mea indigere, nec ea delectari. Ad illud potius me nunc accingam, ut SPONSVM Te alloquar, & magnopere gratuler institutum, quo & spes & res domestica Tua, præmaturo obitu dilectissimæ coniugis valde perturbata, de novo fulciuntur. Ea enim a casti coniugii autore Tibi iterum servata est virgo, quæ digna, ut in nomen & decus familiæ asciscatur, vitæ socia salutetur, auspicatoque domum transferatur. Quæ vota secunda ut latissimo comprobentur eventu, suspiria mea cum omnibus bene Tibi cupientibus iungo, & ex animo precor,

A a a 3

velit

velit SPONSA Tua ætati esse subsidium,
 domui robur, curis levamentum & vitæ
 universæ gaudium perpetuum atque stabile.
 Tuam vero inprimis salutem, VIR Magnifi-
 ce, tueatur DEVS, Teque in Academia nostræ
 decus porro conservet saluum & incolu-
 mem, easq; Tibi vires donet, quas nulla tem-
 porum iniuria facile labefactet. Vale, & me
 porro Tibi commendatum habe. (*) Scri-
 bebam Altdorf I d. III. Nonarum Februarii,
 A. R. S. clō 1000 xx.

(*) Fructum huius voti tulit postmodum Auctor
 doctissimus, quem ad Professoris Norimber-
 gensis munus A. 1722. ut ex eiusd. program-
 mate, quod sectione prima exhibuimus, pa-
 tet, vocatum, dignissimum habuit Cel. Dn.
 D. Baierus, ut generum suum, ab illo tem-
 pore, esse voluerit; conf. huius Sylloges Fasc.
 III. p. 543. Cæterum epistolam hanc gratul.
 ex unico, quod Cl. Apino superest, exempla-
 ri, cum reliqua dudum distracta sint, recudi
 ad votum ipsius iubemus, quod ita amicis
 suis, qui ipsum iterum iterumque de hac epi-
 stola adhuc interpellarunt, gratificari lubens
 promptusque voluit.

IV.

ANDREAE SAM. GESNERI,
Rectoris (*) Gymnasii Rotenbur-
gensis ad Tubarim,

PROGRAMMA

De nonnullis Bibliothecæ
Reipublicæ Rotenburgeris
memorabilibus.

PRæstantissima quæque veterum recen-
tiorumque scriptorum monumenta di-
ligenter colligi, atque ad communem ho-
minum studiosorum usum destinari, & ve-
hementer utile, & , pro locorum tempo-
rumque conditione, plane necessarium in-
terdum

Aaa 4

terdum

(*) Huius viri doctissimi, qui frater est illius
GESNERI, qui Vinariam suam, imo orbem li-
teratum, tantopere ornat, aliud Programma
laudavimus in Syllog. nostræ Fasc. I. p. 183. sqq.
Præfens eruditis non minus probatum iri,
iudicamus, etsi ille, qua est modestia, per
litteras nobis significavit, non eo consilio id
scriptum a se esse, ut ab omnibus legeretur.